

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskereszturra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskereszturi lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS ALEXY LAJOS
 eperjesi főgym. igazgató. czeplédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre . . . . . 12 K
 Félévre . . . . . 6 K
 Negyedévre . . . . . 3 K
 Egyes szám ára . . . . . 40 f.
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal . . . . . 40 K
 Allandó hirdetések megegyezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK. Zsolna. Raffay Sándor. — CIKKEK: A Dunáninneni egyházkerület közgyűlése. N. — A protestantizmus bankrottja? *) — A protestantizmus hivatása. Zimmerman Rezső. — Theologiai irodalom. S. Ö. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

ZSOLNA.

Evangeliumi egyházunk végzetes fordulatok megpróbáltatásait éli át Bizzunk az isteni gondviselés megtartó kegyelmében, hogy valóban átéli.

Aminek e hazában mindig a mi egyházunk volt egyik leghűbb ápolója: a szabadelvűség most kezd rá visszavágni.

Az egyházpolitikai törvények egyetlen egyháznak sem okoztak akkora csalódást, nem szereztek annyi vereséget, mint a miénknek. Ma már nemcsak a reverzálisok sorvasztó pusztítását, hanem a felekezetenküliség, sőt a zsidó recepció hatását is érezzük.

Más téren is ostromol a tulságos türelem.

Nincs a föld kerekéségén még egy egyház, a mely a nyelvek érvényesülésének olyan tág teret engedne, mint a miénk. Gyülekezeteink nagyobb részében a tót és német nyelv a domináló. Annyira, hogy ami egyetlen más országban sem történhetné meg, ép a nemzetalkotó népfiai kénytelenek mondani ama természetes jogokról, hogy a saját anyanyelvükön tartott istentiszteletekben részesülhessenek.

Tudatában vagyunk, hogy kényes dolgot érintünk meg, de világosan akarunk beszélni.

Semmi kifogásunk az ellen, hogy tót hiveinknek tótul, német hiveinknek németül hirdessék az Isten igéjét. A mindenáron való erőszakos magyarosítást nem is helyeseljük. A magyarosítás

kérdése egészen más lapra tartozik. Annak oly természetesnek kell lennie, mint a gyümölcs érlelődésének. Azt erőltetni nem szabad, mert különben fanyar gyümölcsbe vásik a fogunk. Az egyházban az evangélium hirdetése a fődolog. Hogy ezt a nép nyelvén kell hirdetnünk, az csak természetes. Hiszen ha meg akarjuk értetni és el akarjuk fogadtatni a Krisztus igazságait, akkor mindenkihez a maga nyelvén kell azt eljuttatnunk.

De legyen osztó igazság. Mert most nincsen.

Vannak egyházközségeink, amelyekben a hivek tulnyomó része tót vagy német anyanyelvű, de olyan egyetlen egy sincsen, amelyben magyar anyanyelvűek is nem volnának. És mégis ép ezeknek nincs magyar istentiszteletük. Minden más nemzet körében lehetetlen volna, de nálunk is tarthatatlan s valósággal az élhetetlenséggel határos dolog, hogy a magyar hazában egyedül csak a magyar nép szükkölködik ama természetes jogának kielégítése nélkül, hogy az evangéliumot ő is minden vasárnap a tulajdon anyanyelvén hallgathassa, templomában az Istent a tulajdon anyanyelvén dicsőíthesse!

Ha ezt a természetes jogigényt mindenütt kielégítenék, nem volna nálunk többé nemzeti-ségi kérdés. Mert a nemzetiségi bajok gyökere az egyházban mindig abból az elégtelenségből táplálkozott, amelyet a nyelvi szükségletek igazságos kielégítésének hiánya, vagy egyoldalú ki-

elégítése okozott. Ha minden egyes egyházközségben, ami magától értetődő volna, minden vasárnap úgy a haza nyelvén, mint e mellett még, ahol a nép viszonyai megkívánják, a gyülekezet óhajlásának és szükségleteinek megfelelő más nyelven is tartanának istentiszteletet: akkor a nemzetiségi kérdés oly sok keserőséget okozó átka egyházunkban már rég kihalt volna.

És akkor nem lenne alkalom a zsolnai összejövetelekre sem. És nem állana szánandó evangeliomi egyházunk ismét népek csodájára, önmagunk szégyenére!

Úgy halljuk, hogy a zsolnai gyülekezés Janoska György testvérünk hívására és elnöklete alatt tartatott meg. Egyenesen hozzá intézzük hát testvéri szavunkat.

A 17. század elején Zsolna volt a magyar-honi evangeliomi anyaszentegyházat egységesítő törekvések kiinduló pontja. Ma ott mondták ki az egységét bontó szakadás romboló jelszavát. Valóban azt kérdezhetjük a költővel: „Mely ördög sugja, hogy ketté szakadjunk, hogy szét repesszük a szent levelet, mit diadalmas őseink irának, szívük vérebe mártva kardjukat?” Az erőket bomlasztó démonok melyike ösztönzi az egyházhívek egyik táborát, hogy amikor együttesen is szánalmasan kevesen vagyunk, amikor a 16. század óta az ország lakosságának 80—90%-jából 8—9%-jára fogyasztott le bennünket az ellenség, a korszellem és saját gyarlóságunk együttes ostroma, akkor még azzal is sietessük szomorú sorsunk betelését, hogy széttépjük a Krisztus ama varratlan köntösét, amely eddig védett és betakart egyenlő szeretettel?! Hát ott a Felvidék bércei közül kiveszett volna már a Thurzók amaz igazi, mélységes, önmagáról lemondó egyházszeretete, amely egyedül csak az evangéliom egyházának erősítését, egységes összeforrásból táplálkozó viharállását tekintette céljának? És ahonnét egykor a szebb jövőre biztató sugara villant szét az evangéliom népére, most ugyanonnét, a Thurzók otthonából, Zsolnáról kell a bomlást és pusztulást siettető visszavonásnak kiindulnia?!

Még nincs három éve, hogy a magyar-honi evangeliomi egyház kegyeletes emlékezésre gyűlt össze Zsolna falai közé. A régi egységesítő törekvések emlékének, az első evang. zsinatnak

szenteit ott lélekerősítő ünnepet egyházunk. Az volna-e Zsolna végze-e, hogy a hova eddig a kegyelet és a halál érzéseivel tekintettünk, oda ezentúl, mint egyházunk Mohácsára, örök fájdalommal és keserőséggel nézzünk?

Testvérek, valóban reánk illik az apostol mondása: „Kivülről harcok, belülről félelmek” ostromolnak bennünket. Rajtunk az Isten megsegítő kegyelmén kívül csak önmagunk önzetlen egyházszeretete és buzgó hűsége segíthet. Ne üssünk éket a testvérszívek közé. A Krisztus szava örökké igaz: „Amely ház önmagában meghasonlik, elpusztul!” A Krisztus és a testvériség, az evangéliom érdeke és egyházunk jövője nevében kérjük felvidéki testvéreinket, minden más érzést, minden más törekvést győzzön le bennük az igaz, a hagyományos egyházszeretet!

Raffay Sándor.

A Dunáninneni egyházkerület közgyűlése.

A bold. Laszkár Gyula elhunytá következtében megüresedett ker. felügyelői állás betöltésének elrendelése céljából a dunáninneni egyházkerület közönsége Pozsonyban f. hó 22-én rendkívüli közgyűlésre gyűlt össze, a mely iránt nagy érdeklődést tanúsított a kerület. A közgyűlést megelőző napon délután 5 órakor előértekezlet volt, a melyen Baltik dr. püspök mellett Lepossa Dániel, a mosoni egyházmegye felügyelője elnökölt. Baltik dr. püspök üdvözlö a nagy számban megjelent kerületi képviselőket s Laszkárról kegyeletes szavakban emlékszik meg, majd áttér a felügyelői szék betöltésének kérdésére s ismerteti a törvényerre vonatkozó szakaszait s többek hozzászólása után a formások lettek megállapítva. Ezután a püspök arra hivatkozott, hogy régi szokás az, hogy a kerület közönsége előértekezleteken oly személyi ügyeket is szokott megbeszélni, a melyekről határozni ugyan sem az előértekezlet sem a közgyűlés hivatala nincs, de tájékozódás céljából ezek megbeszélése elkerülhetetlen. A püspök nem óhajt ezeknek megbeszélésénél részt venni s azért el hagyja a termet azzal a kérelemmel, hogy a kerületi kiküldöttek ezeket nélküle beszéljék meg.

A püspök eltávazása után először Okolicsányi Gyula felügyelő szólalt fels tekintettel *Beniczky Árpád* nógrádi egyházmegyei felügyelő nagy érdemeire, buzgó egyház szeretetére, őt ajánlja jelöltül a kerületi felügyelőségre. Majd *Farbaky István* min. tan. esp. felügyelő báró *Láng Lajost*, v. b. t. t., a pozsonyi esp. felügyelőt hozza javaslatba, a ki eddig is élénk tanu-

jelét adta annak, hogy méltó az egyház vezéri szerepre. Végre Jánossy Lajos komáromi esperes lelkes szavakkal ajánlotta jelöltül lándori dr. *Kéler* Zoltánt, a kerületi gyámintézet világi elnökét, a ki egyházszeretetének nem csak hithüség munkával, de nagy áldozatkészséggel is adta bizonyosságát. A felszólalók mindegyike méltányolta mind három jelölt arravalóságát, érdemeit s az értekezlet tagjai azzal oszlottak szét, hogy a központból irányítást nem adnak, hanem az egyes gyülekezetekre bizzák, hogy kire adják szavazataikat. (Ha a felszólalásokból s a tapasztalt állásfoglalásokból következtetni szabad, úgy kerületi felügyelőnek *Beniczky* Árpád lesz valószínűleg megválasztva.)

Jan. 22 én a közgyűlést megelőzőleg, reggel 9 órakor a nagy templomban az összes kerületi képviselők, nagyszámu közönség s a pozsonyi összes evang. iskolák tanárai és növendékeinek részvételével néhai Laszkáry Gyula emlékére gyászistentisztelet volt. Gyülekezeti ének után *Schmidt* K. Jenő esperes végzett oltári szolgálatot (Ev. Jan. 11. 21—27.) Szép vegyes karének után pedig *Pröhle* Henrik pozsonyi lelkész mondott igen hatásos, szépen kidolgozott emlékbeszédet I. Kor. 15. 55—58 alapján, beszédjében az evangéliumi módon való gyásziól szólt, a mely abban áll, hogy gyászunkban is tegyünk vallást a Krisztus diadaláról; elhunyt nagyjaink emlékét nem a vigasztalan bánat, hanem a hálaérzetével őrizzük meg és ha azoknak nyomaiban buzgón munkálkodunk. Elmélkedése keretében igen találó jellemrajzát adta Laszkárynak.

10 órakor a lyceum tornacsarnokában tartatott meg a közgyűlés, a mely — tekintettel rövid egy-két pontból álló tárgysorozatára — egy kissé mégis elnyult. Baltik püspök mellett a helyettes kerületi felügyelő: *Lepossa* Dániel elnökölt. S miután *Schleiffer* esperes a közgyűlés határozatképességéről tett jelentést, a püspök tolmácsolja a kerület gyászát, emléket állít beszédjében Laszkáry volt kerületi felügyelőnek, elsorolja az egyetem. felügyelőt, a kerületeket és más testületeket, a kik, illetve a melyek részvételüket nyilvánították, üdvözlő dr. *Zelenka* Lajos tiszakerületi világi főjegyzőt, a ki most is eljött kerületének képviselőjében, hogy a testvéri együttérzésnek tolmácsolója legyen. Dr. *Zelenka* az üdvözlést megköszöni.

Hosszabb tanácskozás, több felszólalás után végre a kerületi közgyűlés kimondta, hogy a ker. felügyelőre a szavazást elrendeli, a szavazatok beadására márc. hó 14 ét, mint utolsó terminust tüzi ki, s a püspök elnöklété mellett megválasztotta a 15 tagu szavazatok bontó bizottságot.

N.

„A protestantizmus bankrottja?”

*) A „Die neue Rundschau“ 1912. novemberi füzetében Bonus Arthur a fenti címen érdekes cikket ír.

Abból indul ki, hogy a német evang. egyház legújabb intézménye, az egyházi főtanácsnak az igazhitűség dolgában kiküldött „Spruch kollegiuma“ sokakban azt a benyomást keltette, hogy a protestantizmus a tönk szélére jutott. Hiába védelmezi Harnack ezt az intézményt, mint olyant, amely a történeti egyház érdekeit és igazait van hivatva megvédelmezni, a tény az, hogy „amely egyház magát történetinek akarja vétetni oly kérdésekben, amelyekben élő, tehát a jövőre is tartozó igazságokról van szó, annak az egyháznak a számára az örök eszmény már többé nem a jövőendő, hanem a mult tárgya“.

Az új intézménynek Bonus szerint azaz egyetlen érdeme, hogy ezt a tényt nyilvánosságra hozta és felfedte, hogy a történetivé lenni kívánó egyház és a mai kor gyermekének vallásos törekvései között nincsen többé eleven kapcsolat.

E szomorú helyzetből nem az a kivezető út, amelyet Harnack jelöl meg, hogy az Apostolikumot és a liturgikus kényszerit távolítsák el és minden rendbe jön, Bonus szerint ugyanis sok esztétikus szépség és megható momentum is van a liturgiában, míg az Apostolikum éppen a multtal való összekapcsolódás tényezője. Kibontakozáshoz szerinte csak az vezethet, ha mindennek, amit a tapasztalat és gondolkodás a hit körében valótlannak bizonyít, a hivesétől felmentik, a vallására nem kényszerítik a modern embereket.

Bonus hibáztatja, hogy a mai protestantizmus csak jelszóul hangoztatja, hogy kebelében ez a szabadság mindenki számára fennáll. Ott a Jatho és a Traub, esete, hogy ez nem áll. A jelenkor egyházi krízise abban van, hogy az egyház mint történeti nagyság nehezedik az emberek lelki világára, hogy csak közigazgatási és konzerválási törekvésekben merül ki munkássága, de nem igazi népegyház, amelyben az egyéni vallásosságot építheti szabadon mindenki, akinek arra Isten tehetséget adott. Szóval, hogy az egyházban nem maga az élet a földolog.

Bonus szerint a protestantizmus bankrottja voltakép a liberalizmus bankrottja.

Mi legyen az orvoslás módja? Az orthodoxia tanácsa is az, amit sokan gyakorolnak is, hogy akik a viszonyokkal megelégedve nincsenek, lépjenek ki az egyházból. Azonban ez merőben helytelen és célszerűtlen eljárás. Sem a népet, sem a vagyont, sem a befolyást nem lehet az elitelt konzervativizmus prédájára hagyni. Pusztá negációra épült közösségnek pedig nincs jövője. Az egyik helyes mód az egyháznak és az államnak a teljes szétválasztása. A másik, hogy szabadabb új választójogot kell behozni, amely az egyházat nem szolgáltatja ki a vezető közegek önkényének, hanem a szabad mozgást minden téren biztosítja. Különösen

a bazeli egyházszervezetet ajánlja mintául. Harmadik eszköz a hivatalos egyház körében szabad gyülekezetek alakítása. Ily módon a szabadabb szellemet könnyebb és eredményesebb volna tovább terjeszteni.

Bonus attól tart, mert a reformáció továbbfejlesztése, sőt kiépítése elmaradt, a német államegyház végtére is beleolvad a katholicismusba és amit a pápa egyháza a 30 éves háboruban elveszített, azt a 300 éves békében megnyeri.

A megoldás utja tehát Bonus szerint a következő: „Az államegyházon belül szabad közösségek képződése s végső célként egy szabad népegyház kialakítása, melyben mindenkinek azonos vallásos jogai vannak.”

A cikkhez nem sok a megjegyzésünk.

Ami elsőbb is az egyházi főtanács dolgát illeti, nem szabad felejtenuünk, hogy az nem a hívek, hanem a lelkészek szabadosságának kíván medret jelölni. Elvégre azt senki sem ítélheti el, ha egy lelkészt, aki a közösség hitének szószólója, a maga saját, külön, sokszor kiforratlan és különös egyéni nézeteinek a szabad hirdetésében korlátoznak. Az igehirdetés nem kényszerűség, hanem szabad elhatározás dolga, de aki egy közösség életfelfogásának és vallásos nézeteinek a képviselőjére és megszólaltatására vállalkozott, az maga vonja le a következményeket, ha a közösség meggyőződését a sajátjával összeegyeztetni többé nem képes.

Másként áll a dolog a hívők egyéni meggyőződésével. E tekintetben a protestantizmus valóban nem jár el inkvisitori szigorúsággal. Ha a hit dolgaiban az egyiknek öt, a másiknak két talentoma van, nem ítélkezik fölöttük. Csak el ne vesztegessen, hanem gyümölcsösztesse a talentomait. A hit dolgaiban a protestantizmus sohasem volt kiméletlen. Csak az elvekben pozitív és orthodox, a hit quantitása dolgában mindig szabadelvű volt és az is marad.

Az egyén befolyásának és egyházépítő, hiterjesztő munkálkodásának, mondhatnánk: apostoli közrehatásának a protestantizmusban mindig tág tere volt. De az már nem a szabadság kérdése többé, hogy fegyelmezetlenül, fékevesztetten ronthasson neki mindenki a történetileg is helyesnek bizonyult igazságoknak.

Abban azonban föltétlenül igaza van Bonusnak, hogy amely egyház csak történeti akar lenni s életműködését a konszerválásban és a bürokratikus kormányzásban meríti ki, a való, a mindennapi, a perzselő élet szükségleteit pedig elhanyagolja: önmaga sirját ássa akaratlanul. Ha a protestantizmus ellen vádat lehet emelni napjainkban, úgy ez a vád csak az lehet, hogy nem elég mozgékony, nem elég életrevaló, nem elég ruganyos. De ezen könnyen segíthetünk: evangéliumi gyönyörű elveink, nemes krisztusi hivatásunk tudatával lássunk munkához, dolgozzék, építsen kiki a neki adott kegyadomány szerint!

A protestantizmusnak nem pusztulást, hanem diadalt készít a jövő!

A protestantizmus hivatása.

Irta és nyiregyházi ev. Templom-Egyesület vall. estéjén felolvasta
Zimmermann Rezső nyiregyházi főgimnáziumi tanár.

II.

Amennyiben ezek a példák ható erővel bizonyítják, hogy a fent elsorolt esetekben igenis állandó az eszmény, csak az ember eset közelebb, vagy távolabb tőle: abban a mértékben rövidlátó és hatásvadászó, az az állítás, hogy a valláson alapuló erkölcsi törvények idejüket mult ábrándképek, hogy a valláson alapuló moral önző és felszínes s az iskolák, melyek ezt hirdetik, kiváltságolt társadalmi rendek önző érdekeit szolgálják.

Ezekkel a rosszakaratu maszlaghintőkkel szemben hangsúlyozni kell, hogy igenis az erkölcsi törvények állandóan és szilárdan állanak, amióta az emberi nem öntudattal tekinti rendeltetését. Ami a Krisztus evangéliumában benne van, ugyanaz megvan, mint eszmény az ó-testamentomban is. A „tiszteljé atyádat és anyádat” a „ne kívánjad” a „ne ölj”, stb. mind ugyanazon eszmény megtestesülései, mint amit a Krisztus ekképpen mondott: „szeresd a te Uradat . . . szeresd felebarátodat”. Ha nem volna ugyanaz az eszménye, akkor hogyan mondhatta volna Krisztus: „nem jöttem én, hogy a törvényt eltöröljem, hanem, hogy betöltsém”.

De tovább menve: a *pagány világ*, melynek lelkében az emberiség legfőbb javairól alkotott eszmény a zsidóságtól régóta külön fejlődött: szintén azt tartotta az emberiség legfőbb javainak, amit ma is tartunk. Sokrates tanításai és Platon iratai bizonyosságot tesznek arról, hogy az államban és társadalomban ugyanazok az erkölcsi erők képezték az alapokat, amelyek ma is épen állanak minden romlatlan és jövő feladatokra készülő államok és társadalmak alatt.

Ha ezeknél még tovább megyünk a távoli Kelet mult vagy jelen társadalmi viszonyainak szemléletében, azt tapasztalhatjuk, hogy noha történelmi idők óta e részben lényeges kölcsönhatásokat nem látnak köztük s Nyugat kulturája között: mégis ugyanazon erkölcsi alaptörvények szolgálnak a társadalom alapjául ott is itt is.

Egy az eszmény, állandó és örök; de különfélék az egymást váltó népek és társadalmak erői és az eszményt megvalósító intézményeik. Ugy hogy e pontról nézve úgy tűnik fel az emberi nem, mint az isteni eszmények álló esillaga körül keringő bolygó, mely mindig ragyogó fényben látja napját, de vele sohasem egyesülhet.

(Folytatjuk)

Theologiai irodalom.

Neue kirchliche Zeitschrift. In Verbindung mit Prof. D. Dr. v. Zahn, Erlangen, und Präsident des Oberkonsistoriums D. Dr. H. v. Bezzel München, herausgegeben von Prof. D. Engelhardt. — A. Deichert'sche Verlegbuchhandlung, Inh. Werner Scholl, Leipzig. — Előfizetési díj egész évre 10 márká.

Ezen elsőrendű némethoni evang. theologiai folyóirat befejezte 23-ik évfolyamát s annak áttekintése után örömmel konstatálhatjuk, hogy a theologia összes szakáiból közölt tartalmas és értékes dolgozatokat.

„A lutheránus egyház ezen legértelmesebb és legtekinélyesebb folyóirata,“ amint azt egyik kritikus jellemzi, a legnevesebb pozitív irányu theologusok tollából oly nagy változatban közöl jó és érdekfeszítő cikkeket, hogy minden évfolyama a theologiai ismereteknek valószínű kincsésbányája. Amellett megjelenik benne a legjáva annak, amit a theologiai kongresszusokon az égető egyházi kérdésekről előadnak. Anélkül hogy egyes kérdéseket kiragadnánk, egyszerűen rámutatunk arra, hogy az összes cikkeket theologiai alaposág és a szerzők tiszta egyházi álláspontja jellemzi

A „Neue kirchliche Zeitschrift“ „a lutheri hitvallásosság sziklaalapján állva a lutheri egyház körén belül végzett összes theologiai munkásságnak gyűjtőpontja akar lenni, s feladatát abban keresi, hogy a theologiat és az egyházat érintő kerkérdéseket és jelenségeket elvi szempontból s methodikusan igyekszik előadni és megvilágítani.“

Az új 24 ik évfolyamnak most megjelent 1. számát dr Bezzel nyitja meg „Zeitbetrachtung“ c. mélyen járó értekezésével, melyben ismeretes élelátásával mutat rá a lefolyt év fontosabb egyházépítő, de főképen egyházülő jelenségeire. Dr Kattan kiel generális szuperintendens: „A megigazulásról szóló tan vallásos jelentőségéről,“ dr Kropatschek boroszlói theol. tanár „Egyéni felelősség és isteni törvényszerűség“ cím alatt, dr Dunkmann greifswaldi tanár pedig: „A subjektivizmus jogáról és hatáiról a protestáns theologióban és egyházban“ címen közöl értekezést ezen számban, melynek végén Muszgun tanár még a nördlingeni levéltárból tesz közé egyháztörténeti adatokat. Ime a 85 lapon terjedő első füzet gazdag tartalma.

Hogy azonban olvasóink az egész új évfolyam gazdag tartalmáról előre is biztos ítéletet nyerjenek, közöljük a prospektusból, hogy a többek között a következő dolgozatok fognak még benne megjelenni:

az Ószövetség köréből: dr König Ede bonni tanártól: „Az Ószövetség és a babyloniai irás nyelvezet;“ dr. Sellin rostocki tanártól: „Új fordulat előtt állunk-e a pentateuchkritikát illetően?“

az Újszövetség köréből: Kühn lelkésztől „A hegyi beszéd problémája;“

a dogmatika köréből: dr Weber bonni tanártól: „Luther íráselve;“

az ethika köréből: dr Kropatschek boroszlói tanártól: „Determinizmus és indeterminizmus a modern ethikában;“ Körner meiszeni lelkésztől: „Albers Erasmus tana a házasságról;“

az egyháztörténet köréből: Steinlein ausbachi lelkésztől: „Grizar Lutherképe;“ Lehmann callenbergi lelkésztől: „Norvég theologia 1811-től 1911-ig;“

végül a gyakorlati theologia köréből: lic. Peters hannoveri lelkésztől: „Maradandó értékek Schleiermacher gyakorlati theologiójából“ s Knöll reutini lelkésztől: „A vallásos nevelés szükségességéről és lehetőségéről.“

Az új évfolyam ezen gazdag tartalmára már előre

felhívjuk olvasóink figyelmét s melegen ajánljuk azt lelkésztársainknak előfizetésére. Ha a régen várt korpótléket végre megkapjuk, úgy abba a helyzetbe jutunk hogy valamivel többet áldozhatunk mint eddig lelki táplálékunk kielégítésére. Aki evégett egy külföldi, nevezetesen németországi theol. folyóiratot is akar jártni úgy fizessen elő a „Neue Kirchliche Zeitschriftre.“ Nem fogja megbánni.

S. Ö.

Kalászk az élet kenyéréhez.

Gyűjti: S. Ö.

5. *Titkos bűnök.* A nagyhirű Wilberforce beszéli, hogy egyszer Sztye szigetén sétaközben egy remek sast látott maga előtt felszállni. Megállt s megfigyelte a madár repülését. Csakhamar észrevette, hogy a sas mozgásán ninesen valami rendben. Most a madár ereszkedni kezdett s nemsokára holtan feküdt Wilberforce lábai előtt. Kíváncsi volt, hogy mi okozhatta a madár hirtelen halálát, azért megvizsgálta azt s mit fedezett fel rajta? Nem lövés sebezte meg a hatalmas sast, hanem egy foglyul ejtett kis menyét, melyet repülés közben karmaival melléhez szoritott, szivta ki ezen helyzetben vérét s oltotta ki életét.

Ugyanezen vég vár mindenkire, aki valamely titkos bűnnek rabja. Az előbb vagy utóbb kiszívja életerejét, úgy hogy összeesik s elvész — örökre. Azért tegyük le minden bűnt, a legkedvesebbet is, melyet feltve rejtegetünk, s küzdjük kitartással végig amaz elrendelt nemes harcot. nézván a hitnek fejedelmére és bevégzőjére Jézusra. Az ő erejével legyőzhetjük legtökoltabb bűneinket is.

B E L É L E T.

Új főmunkatársunk, *Alexy Lajos* czeglédi nyug. tanító, az Orsz. evang. tanári és tanító egyesület népiskolai szakosztályának érdemes elnöke, akit ezuttal örömmel és tisztelettel üdvözlünk az *Óralló* szerkesztőségének törzskarában, csatlakozásra felkérő levelünkre adott válaszában többek között a következőket mondja:

„Hálásan köszönöm a megtisztelő felszólítást, mellyel az „Evangelikus Óralló“ főmunkatársainak érdemes sorába, az elemi iskolai tanítóóság képviselőjére, az én szerény közreműködésemnek is kombinációba méltóztattak venni. Köszönöm főleg azért, mert előbb jólesően azt látom, hogy az „Evangelikus Óralló“ nemcsak címben kívánja az iskola érdekeit szolgálni és hogy „*evang. iskolai lap*“ jelzése alatt, nemcsak a felsőbb iskoláinkat, hanem egyházunk veteményes kertjeit: az elemi iskolákat is értelmezi.

Üdvözlöm pedig az „Evangelikus Órálló“-t ezen új ösvényen azért is, mert az Órálló nemes céljainak is kiválóan javára szolgálhat azaz új gondolat: miszerint az egyházi élet minden mozgalmába a nagyszámu evangelikus elemi iskolai tanítószolgálatot is sorompóba kell szólitani, — nemcsak, hanem munkába is kell állítani, mert erre nemcsak a tudós lelkész, hanem őket is kötelezi evangelikus hithűségük, esküvel is fogadott egyházszeretetük és az anyaegyház kebelén, jórészen annak költségén történő mai gondos és szak-szerű neveltetésük és ezen gondosságnak megfelelő értékes tudásuk is.

Csak a régi egyházfenntartó erők: a lelkési, felügyelői és tanítói kar hármassal össze-egyesülésétől és buzgalkodásából lehet még csak csodatevő erőt várni egyházi viszonyaink gyors és gyökeres megjavulására, — mert az elégtelen és mellőzött tanítószolgálat zugalódása pártoskodásra vezetett az egyes gyülekezetekben, — az evang. lelkész és evang. tanító széthuzása mindkettő iránt megrendítette a bizalmat híveikben és világi urainkat pedig elkedvetlenítették az egyház ügyeink vezetésétől a kétoldalú kanapé pörök. Szép és hasznos küzdelem nyílik meg tehát Órállónk előtt a tanítószolgálat régi egyházi tevékenységének felbuzdítására, másoldalt pedig az egyházkormányzat, valamint a tanügybizottságok minden fokozatán való méltó képviseltesük jogosultságának hirdetésével.

Ha az „Evangelikus Órálló“ csakugyan ezért az elvekért is küzd, mint a hogy a Nagytiszteletű Szerkesztő urak egyénisége és lelkes újévi beköszöntője után nincsen ok ebben kételkedni, szívesen rendelkezésükre állok Nagytiszteletűségteknek s a hozzám intézett fől-szólitást parancsnak veszem arra, hogy a jó ügyért én is munkálkodjam a mennyire fagyatékos erőmből még telik s addig, amíg valamely hivatottabb kartársam a vállalt munkában felvált.

Új főmunkatársunk e programmszerű nyilatkozata legyen kezesség arra nézve, hogy Órálló tisztúntet az evangéliumi egyház régi értékes birtokára, az elemi népiskolára és tanítóinak érdekeire is kiterjeszteni kívánjuk.

Lelkészegyesületi választmányi ülés. Egyesületünk választmánya f. hó 19-én és folytatólag 20-án Budapesten tartotta meg első ülését Veres József egyesületi elnök vezetése mellett, a melyen 11 választmányi tag jelelt meg. Veres elnök a választmányi ülést megnyitva kéri, a választmány támogatását, felszólitja annak tagjait, hogy mindenkori tegye meg, a mit lehet a maga hatáskörében, hogy a lelkészek minél többen belépjenek az egyesületbe, mert ha kevesen leszünk, közönyösségről és gyengeségről teszünk bizonyosságot. Egyébként a megnyitó beszédből kívánatosan leközöljük a következőket.

Felhívja a figyelmet az 1848. XX. t.-c. azon rendelkezésére, hogy a kormány a törvény javaslatot „hitfelekezetek meghallgatásával“ adja be, ezt követelni kell a kormánytól; a korpótlék mellett követelni kell a *fizetésrendezést is*, 2400 kor. alapfizetéssel, ezen kívül a korpótléket oly módon, hogy a szolgálati évek szerint megillető teljes összeggel kezdje a kormány a korpótlék folyósítását, így tette a tanároknál is; kérünk *családi pótléket is*. A javaslat elkészülte előtt közben kell járni arra nézve, hogy a korpótléknál a rendes lelkészekon kívül, a vallástanárok, a püspöki iroda alkalmazottjai is kapjanak korpótléket, s az időszámításába a *helyettes lelkész és segédlelkész* szolgálati ideje is beszámíttassék, úgy mint az egyetemes nyugdíjintézetnél; már most tegye meg a szükséges számítás a nyugdíjintézet, hogy a korpótléket beszámíthassa a nyugdíjba. Sajnálattal kellett tapasztalni, hogy a prot. képviselők közül egyetlen egy sem szólalt föl az országgyűlésen egyházunk érdekében. Végül kifejezést ad annak is, hogy nem szándékunk az egyház hivatalos vezetői megkerülésével vagy épen ellenére folytatni akciót, sőt velők egyetértve, általok támogatva törekszünk az egyház és lelkészek érdekében működni, a közvéleményt érlelni, a szétfutó terveket összhangba hozni, egy célra irányítani, a testületi szellemet fejleszteni, s így lelkési tevékenységünk eredményét fokozni.

A választmány több felszólas után az elnök megnyitójában foglaltakhoz hozzájárult.

Azután elhatározta, hogy a másnap tartandó püspöki konferencia alkalmából a püspöki kar előtt testületileg tisztelegni fog a választmány, illetve az egyesület megalakítását bejelenti s az elnöki megnyitóban hangoztatott kívánságokat a püspöki karnak figyelmébe ajánlja. A püspöki kar a választmány tisztelegését szívesen fogadta, s Baltik Frigyes biztosította a tisztelgőket a püspöki kar legmesszebb menő jóindulatáról s az elhangzott kívánságokra egyenként reflectálva kijelentette, hogy azokat a püspöki kar magáévá teszi (subcribo) s azok megvalósulásáért egyrészt a kormánynál megteszi a szükséges lépéseket, másrészt a lelkési karral együtt küzdeni fog.

A választmány sajnálkozását fejezte ki a felett, hogy a parlamentben lévő világi uraink, a kik pedig egyházi gyűléseinken soha sem késtek hangoztatni a mi követeléseink jogosságát, legvitalisabb érdekeinket az országgyűlésen a legutóbbi időben szóra sem méltatták.

Az elnök meghatalmazást nyert arra, hogy a református lelkési egyesületet értesítse a mi egyesületünk megalakulásáról és kérje, hogy azon ügyekben, melyek bennünket közösen érdekelnek, közösen és egyesült erővel járjunk el. A titkárnak a taggyűlésre vonatkozó jelentését s azt, hogy tagok folyton jelentkeznek a választmány tudomásul vette. Raffay Sándor alelnök azon indítványa, hogy a Lelkészegyesület közgyűlések alkalmával matinét rendezzen, köztetszéssel

talalkozott és a választmány ugy ezeknek rendezésével, valamint a felolvasásokról való gondoskodással az indítványozót bizta meg. A választmány a lelkészi kar érdekeinek hatható felkarolásáért és a püspöki kar előtt való tolmácsolásáért Veres J. elnöknek hálás köszönetét nyilvánította,

Püspöki konferencia volt f. hó 20-án Budapesten. A lelkészegyesület választmányának tisztelgése után beható tanácskozás indult meg az egyházi köz-igazgatás terén újabban felmerült fontosabb ügyek felől és kimondatott, hogy a püspöki kar közös körlevélben fordul az összes lelkészekhez a lelkészegyesület támogatása iránt, továbbá együttes felterjesztésben a miniszterhez az összes intézkedéseknek, rendeleteknek a püspöki hivatalokhoz küldése végett, viszont hogy minden püspök a lelkészi hivatalok részéről a főesperesi és püspöki ut betartása tárgyában tegyen intézkedést, — felhivandónak találta továbbá a püspöki kar az összes esperességeket esperességi belmissziói körök alkotása iránt s kívánatosnak azt, hogy belmissziói melléklet adassék valamely egyházi laphoz, kerületenkint 250 K. hozzájárulással. Az Ev Öröklő idevonatkozó ajánlata felett a kerületek határoznak; ugyancsak ők lesznek hivatva a belmissziói munkát fegyelmi természetű intézkedésekkel is biztosítani. A gyermekeiket idegenben neveltető lelkészek segélyeztetése ügyében az egyetemes egyház lesz hivatva intézkedni. A közös prot. bizottság erélyes fellépésének szüksége, tekintettel főként az 1848. XX. t.-c. végrehajtására, a lelkészek fizetésének rendezésére erélyes felszólalások közben hangsúlyoztatott

Egyetemes nyugdíjintézeti bizottsági ülés volt f. hó 20-án d. u. Budapesten, amelynek határozatai a következők: Szalóky Elek surdi lelkész 51 évi szolgálat után 2400 k.-val 1913. máj. 1-től. Hollerung Károly modori lelkész 46 évi szolgálat után február 1-től 2980 kor. Brunner János soproni lelkész 40 éves szolgálat után máj. 1-től 4800 k.-val. Zábrák Dénes soproni lelkész 36 éves szolgálat után ugyancsak máj. 1-től 4416 k.-val nyugdíjaztatnak. Özvegy Boross Jánosné és leánya részére 1400 kor. ellátási díj és 300 korona temetési illetmény, özv. Simonidesz Jánosné részére 1200 kor. ellátási díj és 300 kor. temetési illetmény, özvegy Posch Frigyesné részére 600 kor. ellátási díj és 300 kor. temetési illetmény. Szarka Jenő kecskeméti kántor-tanító felvétetik a nyugdíjintézetbe. Stoll Ferenc levitatánító-kántor felvétele iránti kérvényében felhosszított alkalmaztatási adatok külön megvizsgálás tárgyai lesznek. — Valyi Gusztáv sajjógömöri lelkész nyugdíjigény felemelése iránti kérvénye kellő felszerelés végett visszaadatik. Poputh Viktor és Posch Gusztáv dobsinai lelkészek nyugdíjigények rendezése iránti kérvényei pótlás végett visszaadatnak. — Bancsó Antal theologiai tanár-igazgatói állásában véglegesítvén, — nagyobb nyugdíjigényt kíván megállapíttatni. A bizottság

tekintettel arra, hogy az egyh. alk. szerint az igazgatói állás időközi választásoknak van alávetve, a kérelmet nem teljesíthette.

A dunáninneneni egyházker. felügyelői választási mozgalom. A nógrádi esperesség f. hó 16-án Losonczon értekezletet tartott, amelyen a kemény hideg dacára számosan egybegyűlt lelkészek és egyházfelügyelők arról tanácskoztak, hogy a megürült egyházkerületi felügyelői állás betöltésénél kinek személye mellett foglaljanak állást? Az egyhangu megállapodás az volt, hogy többek között Beniczky Árpád jelenlegi nógrádi esp. felügyelő megboldogult Laszkary Gyula örökének méltó utódja volna s ezért jelölése és megválasztása érdekében Henriczy Béla poltári lelkész és egyházmegyei jegyző némi stylaris módosításokkal elfogadott indítványa alapján a nógrádi esperesség felhívást intéz a többi testvéresperességekhez az egyházkerületi felügyelői állás betöltése tekintetében Beniczky Árpád személye mellett való állásfoglalásra.

Lelkészválasztás. A bánsági egyházmegyébe bekebelezett *vársomlyói* egyházban f. hó 16-án volt a papválasztás. Szótöbbséggel *Lenhardt* Frigyes hertelendyfalvi segédlelkész lett megválasztva. Isten áldása legyen működésén!

Lelkésziktatás. A *vizesréti* (Gömörm.) egyház új lelkészét: *Fabry* Tivadart jan. 29-én fogják hivatalába beiktatni.

Gyászrovat. *Droppa* Gyula, a *bábaszéki* gyülekezet nyugalmazott lelkipásztora január 11-én Korponán elhunyt. Ugyanott helyeztett síri nyugalomra.

Nagylelkű adomány. A bányakerület nagyérdemű felügyelője, *Zsigmondy* Jenő 500 koronát adományozott az aszódi leánynevelő-intézet „Scholtz Gusztáv alap“-ja javára. Felügyelőnk ezen adományával is bizonyosságot tett nemes áldozatkészségéről, amelynek jeleivel a multban is már oly sokszor találkoztunk. A bánsági missziói egyházak anyagi támogatására a kerületi elnökség tavalyi körutja alkalmából is százakat áldozott

Belmissió mozgalom. A *péterii* (Pest m.) ev. egyházban alakult *ifjúsági egyesület* f. hó 26-án 4 leányka szavalatával tarkított vitétgépies előadást tart „A keresztyénség kezdetéről és a népvándorlásról.“ *A gépet és a képeket az Urániától* kölesönözte. Jan. 28-án pedig a fiatalság az egyházi vezetők buzgolkodása folytan előadja Csepregy Gy. „Sárga csikó“ szép színművét.

Hangverseny. A *modori* leánynevelő-intézet Hollerung Károly főesperes tiszteletére igen változatos programmu hangversenyt és szini előadást rendez jan. 28-án.

Vallásos esték Nyiregyházán. Hogy mennyire megfelelnek a néplelek igényeinek az esteli vallásjellegű összejövetelek, mutatják a nyiregyházi evang.

egyházban folyó vallásos estélyek, amelyek újabban oly nagy látogatottságoknak örvendenek, hogy a központi iskola diszterme nem képes már befogadni a nagyszámu látogató közönséget. Az egyházban fennálló Templomegyesület, amely csak nem régebben diszitette fel művésziesen a nyiregyházi nagy templomot közel százezer korona költséggel, e hó 19-én tartotta ez idei *harmadik vallásos estélyét* a következő műsorral: 1. Közének. 2. *Ima*, Paulik János lelkésztől. 3. *A gályarabok*. Felolvasás Varga László gimn. tanártól. 4. *Kié az örök élet?* Költemény Porkoláb Gyulától, szavalta Kmotrik Margit. 5. *Vallásos énekek*, előadta a polgári leányiskola énekkara Paulik János vallásos tanár harmónium kísérete mellett. 6. *Jairus leánya*. Költemény Kecskeméthy Istvántól, szavalta Hok Jolán. 7. *Magyarország*. Drámai költemény, Sántha Károlytól, előadják a leányiskola növendékei. 8. *Zivóima*, Vietorisz László missziói lelkésztől. 9. Közének. — Az ének- és szavalatszámokat a templomegyesület buzgó elnöke s a vallásos esték rendezője Paulik János lelkész tanította be, akinek az estélyek körül való fáradozását a közönség elismerő szavakkal s folyton nagyobbodó érdeklődéssel honorálja. Az estélyeket folytatják huzvétig, s úgy halljuk, ezekre az estélyekre felolvasókul egyházunk egyes jelesebb alakjait is szándékoznak meghívni.

K.

Az új egyetemes névtár ügye már valóságos tengeri kigyóva nővi ki magát. Azóta az új nyugdíjintézet életbelépte következtében olyan sok személyi változás állt be, a szörványok megmentésére fordított nagyobb gond folytán pedig oly sok új anyagülekezet s missziói lelkész állás keletkezett, hogy ezen névtár teljesen elvesztette értékét. Az egyetemes közgyűlés is belátta ezt s már néhány év előtt megbizta Hegedüs Jánost az új egyetemes névtár szerkesztőségével. Azóta már ismételtelen bekértek az adatok, most újabban is január 10-ig, holott a felszólítás legalább e sorok írójához csak január 15-én érkezett, azzal, hogy a mely egyházközség adatai ama napig be nem terjesztettek, azok a müben meg nem jelenhetnek, mivel a nyomással várni nem lehet. Így szép névtárt kaphatunk, ha az egyes községnél más-más évről lesznek közölve az adatok. Az új kérdőíven van az a kérdés is, hogy mennyire *becsüli* az illető lelkész gyülekezetének evangélikus és polgári lélekszámát? Az lenne még csak a legszebb, ha most a lelkészek becslése szerint vétetnék fel a lélekszám. Mire való akkor a törvényszerű népszámlálás? Vagy ha az nem felel meg nekünk, akkor rendelje el az egyetemes gyűlés, hogy minden község házról házra maga eszközöljön külön számlálást. De becslés alapján szerkeszteni névtárt — az igazán különös. Eddig mindig az egyház viszonyait alaposan ismerő lelkész szerkesztette volt az Egyetemes Névtárt s az egészben mindig megfelelt a közszükségletnek és soha sem volt annyi ingadozás a szerkesztés körül. Most mikor először olvastam, hogy az egyházi élettől eddig meglehetősen

távol állt világi egyénre bizta az egyetemes közgyűlés a Névtár szerkesztését, mindjárt gondoltam rá, hogy mi jó lesz ebből? No, most már nemsokára meglátjuk, mert reméljük, hogy most már csak mégis napvilágot lát, ha nem is épen január folyamán, ahogy legújabban ígérük, bár sok tekintetben égető szükség van rá. Akkor majd behatóan megvizsgáljuk s magunk örülnénk legjobban, ha elismerhetnők, hogy a sok huza-vona arra volt jó, hogy rendeltetésének teljesen megfelelő Névtárhoz jutottunk.

S. Ö.

Egy kultuszminiszteri rendelet. F. évi január hó 6-iki kelettel 155956 sz. alatt egy miniszteri rendelet jelent meg, mely a középiskolai tanulóknak a különféle testedző és sportegyletekben való szereplést megtiltja. Utal a Miniszter rendeletében arra, hogy a középiskolai ifjuságnak a felnőttek egyesületeiben való ilyen szereplése számos veszélyt rejt magában. Épen azért tekintettel a sportnak, a tornának nagy nemzeti missziójára elrendeli a miniszter azt, hogy az intézetek alain belül létesítsenek, testgyakorló körök, a hol egyesek hathatósabb testi kiképzésben részesüljenek. E testgyakorló körök alapszabályszerű szervezése és vezetése az intézeti tornatanár kötelességévé tétetik. E miniszteri rendeletet ezúton is ajánljuk középiskoláink figyelmébe.

Egy kis mutató az állami elemi népiskolák V. és VI. osztálya számára irt s iskoláinkban mindenütt tanított „Földrajz”-ból. Irták dr. Brózik Károly és Schön József „A legújabb miniszteri terv és utasítások szerint teljesen átdolgozott és bővített hatodik kiadás.” 34 lap „az egyházakról.” „A római és görög katolikusok egyházi kormányzata a püspökök és papok kezébe van letéve.” „Az evangélikus reformált és az ágostai evangélikus vallásnak önmaguk intézik egyházi ügyeiket. A magasabb állású lelkészeket szuperintendenseknek nevezik!” Ime így tanítják azt az állami iskolákban!

Pápai „motu proprio” és a hivatalok. A pápának hirhedt „motu proprio de diebus festis” című encyklikája a múlt év őszén Magyarország összes hath. templomaiban hivatalos kihirdetést nyert, melynek folytán az ismert ünnepek ünnepi jellege a pápai intézkedés folytán megszűnt, a kath. hívek a misehallgatás kötelezettsége alól, valamint a mindennapi munkák végzésének tilalma alól felmentettek. Kiváncsian vártuk, hogy a f. évi naptárokban e napok a szokásos pirosbetűs jelzéssel lesznek-e ellátva, vagy csak úgy, mint a hétköznapok feketén, s ennek folytán az egyes állami hivatalok és intézetek mily állápontra fognak helyezkedni ezen megszűntetett ünnepnapokkal szemben. Várakozásunkban csalódtunk, — mi a pápai motu propriót bizonyos tekintetben a protestáns elv győzelmének tartottuk s azt gondoltuk, hogy az érvényre fog jutni nemesak a társadalomban, hanem az egyes hivatalokban és intézetekben is. Ámde most érkezett le az

igazságügyi miniszternek egy rendelete a törvényszéki hivatalhoz, valamint a kultuszminiszternek egy rendelete az intézetekhez, amelyben elrendelik, hogy a motu proprio által érintett ünnepek a naptárakban mint eddig munka, illetve iskolai szünettel tartandók meg e napok. A magyar kormány pópásabb a pápánál a róm. kath. egyház érdekeit mindenben előmozdítja, mireánk protestánsokra nem is hederit. Legnagyobb ünnepünkön, a nagypénteken, mivel az nincs piros betűkkel nyomtatva, a prot. hivatalnokok úgy dolgoznak mint hétköznap s holmi Mária ünnepeken, melyeket a pápa sem tart fontosnak a prot. hivatalnok és tanár szünetel, mintegy ünneplésre van utalva. Pedig tessék elhinni, hogy főképen állami iskolákban járó evang. növendékeinkre pszichológiai és vallási szempontból roppant káros hatással bír az a tény: miért kell neki oly ünnepeket ex offo megtartani, amelyhez semmi köze s miért kell oly napokon, amikor prot. szempontból egész bátran dolgozni lehetne, minden további okoskodás nélkül, mert az pirosbetűs nap a kalendáriumban, ünnepleni. S így gondolkozhat a hivatalnok is! Erre más felelet nincs, mint az, hogy a kath. vallás ma is államvallás, csak a papiron nem az, az állami és társadalmi életben az! Mikor jutunk mi protestánsok oda, hogy a mi ünnepeink az állam, az egyes hivatalok és hivatalnokok által respaktálva legyenek mikor jutunk oda, hogy ne a Mária ünnepeken, hanem nagypénteken minden vonalon a protestáns egyének vallásos köteleimnek eleget tehessenek annak dacára, hogy a naptárban nincs pirosbetűkkel e nap kinyomtatva. Ideje volna nekünk is e tekintetben egyszer már erősebben fellépni. Főképen a katonaságnál még ma is az a szégyenletes állapot áll fenn, hogy urnapjára prot. tisztek vezényelnek ki valláskülönbség nélkül prot. katonákat a parádé emelésére s nagypénteken pedig ugyanazok a tisztek kirukkólnak katonáikkal együtt a leghétköznapibb gyakorlatok végzésére. — Magyarország a katholicizmus eldorádója!

Egy különös miniszteri rendeletről. Az „Óralló“ 2. száma egy különös miniszteri rendeletet közölt, a melyre csudálom, hogy a Nagytiszteletű Szerkesztőségnek semmi megjegyzése sem volt. (Az ilyen min. rendeletek sokszor az utolsó pillanatban érkeznek hozzánk, nincs is reá időnk, hogy rájuk azonnal kitérjünk. Igen örvendünk, ha azokat nem mi, hanem olvasóink bírálják meg. Az ily rendeleteket erőlesen vissza kell utasítani! Szerk.) Én már néhány nappal az előtt megkaptam e rendeletet a főesperesemtől, és megvallom, hogy pirulva és szégyenkezve olvastam azt át, a mely olyasmit kíván tőlünk papoktól, a mely a mi papi hivatásunkkal sehogy sem fér össze. Mert mit követel ez a rendelet tőlünk? Azt, hogy adjuk tudtára a híveinknek, hogy a ki közülök spiczli szerepre vállalkozik, vagyis a ki denuncial, besug, följelent, szóval elárulja Amerikába készülő társait, az azért a

tetteért a hatóságtól 8 korona jutalomban részesül. Hát kérдем: a lelkész hivatásához tartozik-e az? Nem lealázó-e ez a lelkészi állásra nézve? Hát nincsenek-e az államnak közigazgatási tisztviselői, a kik az ilyeket sokkal könnyebben és hatásosabban tudtára adhatják a népnek? Nincsenek-e rendőrei, csendőrei, financai, a kikre az ilyeneket rábizhatja? s a helységeknek dobosai, a kik azt az utcákon és utcasarkokon kidobolhatják? Igazán csudálom, hogy püspökeink és espereseink minden lelkiismereti aggály nélkül fogadták és közölték velünk is ezt a különös rendeletet. Megkérdeztem a ref. collegát, s megkérdeztem a róm. és gör. kath. lelkészársakat is, s azok elamulva hallottak e nekünk küldött min. rendeletről, a mit — mint mondják — ők is olvastak ugyan az ujságokból, de ők — legalább idáig még nem kapták meg e rendeletet felettes egyházi hatóságaiktól. Különös volna, ha csak épp mi kaptuk volna azt?! — s. — ó.

Miniszteri rendelet az iskolai pecsétek tárgyában. Az elemi iskolai végbizonyítványokkal kapcsolatban a Vall. és Közoktatásügyi minisztérium az iskolai hivatalos pecsétek használata tárgyában fontos rendeletet bocsátott ki az egyházkerületek püspökeihez, amelyet alább teljes szövegében közlünk — tekintettel arra, hogy annak végrehajtása felelősség terhe mellett rendeltetik el: *Vall. és Közokt. m. kir. Miniszter 1912. évi dec. 28-án kelt 88697 sz. rendelete:* „Az 1908: XLVI. t.-c. 7. §-sa reám ruházta azt a jogot, hogy az elemi iskolai végbizonyítványnak és az elemi ismétlő iskolai bizonyítványnak az iskolafenntartók által használandó mintáját megállapítsam. Ezen bizonyítványok mintáit a 2103,912 eln. sz. a. kiadott rendelettemmel megállapítottam s a főtiszt. Főhatósággal volt szerencsém már közölni. A közölt bizonyítvány mintákon az illető iskola pecsétjének alkalmazását is elrendeledőnek találtam. Mivel pedig az 1908: XLVI. t.-c. 7. §-ának rendelkezéséhez kepest ezen bizonyítványok magyar nyelven állítandók ki, — az iskola pecsétjének körirata is természetszerűleg csak magyar nyelvű lehet. Ehhez képest a Belügyminiszter ural egyetértőleg a vám. közg. bizottságokhoz egyidejűleg jelen szám alatt kiadott rendelettemmel kötelezőleg elrendeltem, hogy minden egyes községi és felekezeti iskola részére oly kiállítású bélyegző (pecsét) szereztessék be, amelynek köriratában, mint fentebb megjelöltem magyar nyelven az iskola fokozata és jellege szerepeljen s a helységnek az 1898: IV. t.-c. 5. §-a értelmében megállapított hivatalos neve legyen feltüntetve. Azon iskolafenntartók mindazon által, melyek az 1908: XLVI. t.-c. 7. §-ának első bekezdése alapján a nem magyar tanyelvű iskola részéről kiadandó iskolai végbizonyítvány rovatait a magyar nyelv mellett az iskola tanyelvének megfelelő nyelven is ki akarják tölteni, — jogosítva vannak az iskola pecsétjének köriratához az iskola fokozatát és jellegét megfelelő magyar körirat mellett *másodsorban* az iskola tanyelvének megfelelő köriratot

is alkalmazni, — mely természetszerűleg a magyar nyelvű körirat méreteit túl nem haladhatja, — hangsúlyozván azóban, hogy az elemi ismétlő iskolai bizonyítványokon *kizárólag* csakis magyar köriratu bélyegző alkalmazható, végül ugyancsak a Belügyminister ural egyetértőleg elrendelem, hogy a szóbanforgó bizonyítványokon az illető *iskola* és nem az *iskolaszék* peesétje alkalmazandó. Tisztelettel felkérem a főtiszt. Főhatóságot, hogy jelen rendelkezésem végrehajtását saját hatáskörében is ellenőrizni méltóztassék

Budapest, 1912. dec. hó 23.

Zichy.

Tekintetbe véve, hogy ezen rendeletnek végrehajtása felelősséggel jár, a püspökök már felhívták az egyes espereseket, hogy körözvényileg e rendeletet minden egyházközség iskolájával közöljék és az egyház evang. telek. elemi iskolák iskolaszékeit utasítsák, hogy felelősség terhe mellett hajtsák végre.

Nyilvános nyugtázás. A torzsai árva- és szereztet házra (konfirmándus otthon) a múlt évben következő adományok folytak be: Berkovits Márk 2 korona, Csanádi egyh. 8:89 K, Szentotornya 1:60 K, Borbély L.-né Bpest 10 K, Tiszaszentmiklósi iskola 20:50 kor, Dunaszilas iskola 36:14 K, Kiskörösi hívek 14 korona, Magyarboly lelkész 2 K, özv. Vladárné 3 K, Szabó Ernő tanító 6:86 K, özv. Mokry Endrené 10 K, Överbász egyház 6 K, özv. Skultéty Jánosné 100 K, Pinczéd felső konf 18:86 K, báró Vojnits István 100 K, Dunaecsé isk. 4:10 K, Káty iskolások 9:85 K, detto I—III oszt. 1:90 K, Limbach kinf. 5:40 K, Ujsóve konf. és lelkész 20 K, Izsákfalva konf. 2 K, Bulkesz konf 32:50 K, Róth Fülöp Sóve 5 K, Vársomlyó isk. 5:48 K, Neudorf konf. 8:80 K, Ferenczhalom isk. 54:48 korona, Burin konf. 4 K, Stanó S. lelkész 4 K, Vámos egyházk. 2:60 K, Nagy-Erzsébetiak 4 K, Szepeshéla konf. 4 K, Óker egyházk. 50 K, Cservenka isk. és konf. 32:40 K, Lajoskomárom konf. 2:36 K, Breznóbánya konf. 20:70, Budaszállási konf. 2:08 K, Petrőcz konf. 15:92 korona, Freund P. 3:20 K, Rfeketehely iskolások 21:41 K, Homokos isk. 10 K, Pinczéd alsó egyh. 25 K, Temesberény konf. 5:52 K, Bajza konf. 4 K, Engisch Fr. 14 K, Szeghegy isk. 6 K, Baja isk. 3:30 K, Grinád isk. 1:50 Istvánvölgy konf. isk. 21 K, Kuczora egyhk. 5 korona, Egyet. közgyűlés 100 kor, Kátyfalva konf. 2:92 korona, Kiskér konf. 10 kor, Bájér Fülöpné Óvelin 5 korona, Rákoskeresztúr konf. 8 kor, Överbász iskolások 11:80 kor., Scholt M. Leibitz 1 kor, Scholt K. 4 kor., Polez L. 5 kor., Lumtzer 10 kor., Sperling Julia 2 korona, Leibitz isk. 4:30 kor., Tiszakálmánfalva konf. és isk. 35:38 kor, Szólpény isk. 17:56 kor, Kukmér konf. 10 kor, Szucsány egyhk. 5 kor, Alsószeli konf. 7:04 Gölniezbánya konf. 3:20 kor, Zombor egyh. 2 kor, Kiszácsi egyh. tagok 20 kor, Kapossi J. 10 kor, Hegyeshalom 4 kor, Beska konf. 7. Kiszácsi hívek 8:41 kor, Ráth Arnold és neje 200 kor, Kakaslovnícz 9:50 kor, Cserepes 3:70 K, Horta konf. 2:31 kor, Szentgyörgy konf. 7:40k, Go-

linci leányegyház 4 kor, Bonyhád főg. ifj. egyesület 5 kor, Szarvas tanítóképző 12 kor, Selmeczbánya lic. Biblia egyes. 20 kor, Nőegylet Budapest 25 kor, Zsabya konf 8:90 kor, Nógrádszentpéter 5 kor, Ujverbác konf. és isk. 25 kor, Berkovits 2 kor, Aszód leánynevelő 18 K, Sajókaza 2:48 kor. Modor leányiskola 10 korona, dr. Schneider Károlyné Kula 100 kor, Löwy Adolf Kula 5 kor, özv. Schumacher Frigyesné Baja 40 kor, Turóczy gyámint. 15 kor, Reinhard János 20 kor, Klein József 2 kor, Szmik Gy. Óbecse 20 kor. Klein Ádám 2 kor, dr Ilg Ede 10 kor, Glück Frigyes Bpest 5 kor, Kéler Napoleon Bpest 10 kor, Koresek Pozsony 5 korona, Zólyom egyhm. gyámint. 40 kor, Besztercebánya gyámint. 5 kor, Hont Kisujfalva — 80 fill. Pusztafödemes 3 kor, Dunántuli Gyámint. 16:56 kor, Vágód 3 K, báró Vojnits István 50 kor, Budapesti gyámintézet 20 kor, Pesti egyhm. gyámintézet 10 kor, Székesfejérvár egyhk 10 kor. dr. Pözel István Bpest 20 kor, Löbl Zs. 10 kor, Dech Keresztély 1 kor, Bácsi egyh gyámint. 162:11 kor. Holics konf. 1:40 dr Szelényi Ö. gyűjtése 24 kor. Székács kör Pozsony 6 kor, Bányakerület árvaalap 1465:35 kor, Berkovits M. 2 kor, Zwiebel A. Bpest 2 kor, Plachy A. Kassa 5 kor, Lőcse konf. 17:50 Tótpelsőcz egyháztalagok 20 kor, Bácsi egyházm. 100 K, özv. Skenderovics T. 5 kor, özv. Schumacher Fr. Baja 10 kor, Róth Arnoldné 20 kor, Aszód leányiskola 18 kor, Wágner G. A. főesperes Ujverbác 10 K, Répzelak egyh. 2:84 kor. A G. A. egylettől 2354:34 korona, a torzsai hívek 1500 koronát adakoztak.

A mindenható áldása legyen az adakozón, valamint adományukon.

Torzsán, 1913. jan. 10-én.

Famler G. A. Hüttenberger Károly Tausler Frigyes
lelkész, elnök. II. elnök. pénztáros.

Szerkesztői üzenet.

Egyházfelügyelőnek. Ne tessék kívánni, hogy az opportunismus gyerekes vádjára reflektáljunk s így legyen szabad „nyílt levelét” tisztelettel félretennünk. Egyébként a „nyílttéri lap” megindulására nézve „egy soktól igen eltérő s többel azonos érzékeny lélek impressziója az”, hogy „a behatás igen különjár”, mert egy új lap megindítását „a kultura ez évi számadásaiban képzeletünkkel össze nem kapcsoltuk.” De azért ez „nem fogja készületlenül találni egyházunk alkalmazkodó képességét”, ahol „a közvélemény időszerűnek látja az egységes társadalom megteremtésére közrehatni.” S ha igaz, hogy „Törökország sirján kegyetleken a bolgár nép vásár piaca vont korlátot”, úgy az is igaz, hogy evang. közérdek, hogy az „Evang. Közérdek”, melynek vezércikkéből e szemelvényeket vettük, mielőbb megszűnjék, — még akkor is, ha a szerkesztőből valóban a közérdek „izzasztotta ki az elhatározást.”

A szerkesztésért felelős: NOSZKÓ ISTVÁN laptulajdonos.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat meghosszabbítás. A tátraaljai ág. h. ev. egyházmegyébe kebelezett *sörkúti* németajku egyházban megüült rendes lelkészi állásra az „Ev. Órálló” m. é. 45—46 számában közhírré tett pályázata f. év. február hó 9 ig meghosszabbittatik.

A kellően felszerelt jelentkezések alulirt hivatalnál nyujtandók be Kakaslomniczra.

Szepesszombat és Kakaslomnicz, 1913. jan. 17.

Dr. Lersch Kornél
egyh. felügyelő.

Székely Gyula
főesperes.

A tátraaljai ág. h. ev. egyházmegyébe kebelezett *kislomniczi* németajku egyházban megüült rendes lelkészi állomásra, az „Ev. Órálló” m. é. 43—44. számában közhírré tett pályázata f. év. február hó 9-ig meghosszabbittatik.

A kellően felszerelt jelentkezések az alulirt főesperesi hivatalnál nyujtandók be Kakaslomniczra.

Szepesszombat és Kakaslomnicz, 1913. jan. 17.

Dr. Lersch Kornél
egyh. felügyelő

Székely Gyula
főesperes

Pályázat. Pályázat hirdettetik a lemondás folytán megüresedett *detroiti magyar* nyelvű ág. h. ev. egyház **lelkészi** állásra. Pályázhatnak felavatott lelkészek, akik eddigi működésükről bizonyítványt kötelesek küldeni azon püspöktől vagy esperestől, akinek kerületén, illetőleg egyházmegyéjében legutóbb működtek. A pályázó lelkészekről megkivántatik, hogy egyes személyi körülményeikre vonatkozólag mellékeljék életrajzi adataikat is (születésük helye, koruk, hol nyerték kiképeztetésüket, családi állapotuk stb.) A megválasztott lelkész. lesz havi 65 dollár fizetése utólagos részletekben és stólája (esketés és temetés 5—5 dollár = 25 kor., keresztelés 2 dollár = 10 kor., egyházkelő asszony avatása 1 dollár = 5 kor.) Ezen javadalmazás fejében végzi az istentiszteleteket és a gyermekek vallástani oktatását; a nyári szünidőben az iskolaköteleseket magyarul írni és olvasni tanítja. Megjegyeztetik még, hogy az egyházközség a kijövő lelkésznek utiköltségéhez 50 dollárral hozzájárul. Az egyháztanáchoz címzett pályázatok legkésőbb március 15-ikéig küldendők be az egyházfelügyelő címére: 2210 West Jefferson Ave. Detroit, Mich.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Becker Jakab s. k.
távozó lelkész.

László Sándor s. k.
egyházfelügyelő.

Pályázat. Segédlelkészt keresek. Javadalma 1400 korona havi részletekben, 200 kor. lakbér és körülbelöl 400 kor. vallásoktatásért. Összes javadalom mintegy 2000 korona.

Az állás legkésőbbben f. év. március hó 1-én foglalandó el.

Debreczen, 1913. január hó 21-én.

Materny Lajos
főesperes.

1—1

Hirdetés. Magyar és német nyelveket beszélő lelkészjelölt kápláni állást keres. Címe Evang. lelkészi hivatal Baja.

2—1

Kérelem a főt. és nagyf. Főesperes urakhoz s mindazon lelkész testvéreimhez, kik üresedésben lévő lelkészi állásokat adminisztrálnak, hogy amennyiben az ily lelkészi állások valamelyike elnyerhetésének feltétele meg volna: sziveskedjenek reá figyelmemet felhívni. Életem delén állok s magyar vagy tót-magyar nyelvű egyházat óhajtanék. A szives közbenjáró nem csak nekem s családomnak, de az egyet. nyugdíjintézetnek is igen hasznos szolgálatot tenne.

Nyiregyháza

Nádassy János
ny. ev. lelkész.

Kérelem. Nap nap után keresik nálam „Pál Apostol Élete és Művei” című műkamat, holott az reg elfogyott. Elhatároztam tehát, hogy újra kiadom. Kezdem pedig a legritkább, vagyis az 5-ik kötettel: „A rómaiakhoz írott levél”. Minthogy azonban legalább is a kiadás költségeit előre biztosítva óhajtanám látni, arra kérem a Nt. urakat s a theol. ifjuságot, kegyeskedjenek a megrendelő lapot szives figyelmükre méltatni s esetleg kitöltve címemre mielőbb megküldeni. Ez alkalommal, mint alkalmas ünnepi ajándékot, kegyes jóindulatukba ajánlom leányomnak *Masznik* Erzsikének „A mostoha” c. modern drámáját is, amely nem egyszerű szárnypróbálgatás, hanem szakférfiak ítétele szerint a nőkérdésnek, egy gépirókisasszony tragikus sorsával kapcsolatban, igen érdekes és sok tekintetben eredeti nézőpontból való megvilágosítása.

Pozsony, 1912. december hava

Dr. Masznik Endre.
theol. akad. igazgató.

Hirdetés. *Koren Pál* békéscsabai lelkésznek, magyar, irodalmi tótés bibliai tót nyelvű konfirmációi könyve, darabja 20 fillérért a szerzőnél kapható. — F. évi február hó vége felé megjelenik nevezett „Jézus beszédei” című művének husz ivre terjedő első kötete, mely Jézusnak Nikodémussal és a samáriai nővel való beszélgetésének, valamint a Hegyibeszédnek magyarozatát tartalmazza. Ára 5 korona. A „Jézus hasonlatai” és „Jézus csodái” című művek szintén kaphatók nála.

!! MUTATVÁNY SZÁM INGYEN !!

KONFIRMANDUSOK

KÁTÉJA

Irta: **RAFFAY SÁNDOR** evangélikus lelkész.

Ára kötve K. **40 f.**

Kapható: **KÓKAI LAJOSNÁL, BUDAPEST,**
IV. KÁROLY-UTCA I. TELEFON: 74—94.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

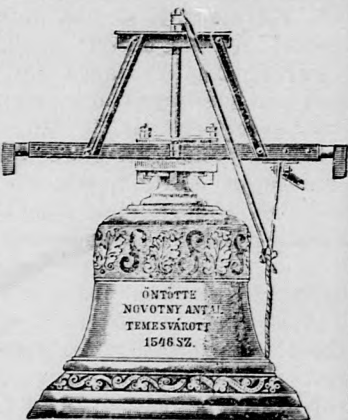
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áfilyokasztoff harangjaif,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló s alján nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 8/6. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

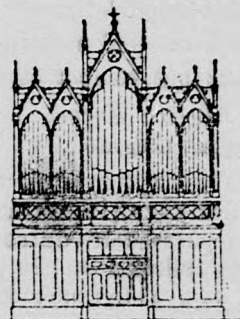
Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

- ☞ Tervezeteket és mintarajzokat
- ☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.